

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Декан факультету інформаційних технологій
 О.С. Савенко
 04.09.2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Громадянське суспільство, економіка та управління

Назва

Галузь знань 12 Інформаційні технології
Спеціальність 123 Комп'ютерна інженерія
Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)
Освітня програма **Комп'ютерна інженерія та програмування**
Шифр дисципліни ОЗП.12 **Обсяг дисципліни** – 4 кредити ЄКТС
Мова навчання українська
Статус дисципліни: обов'язкова (цикл загальної підготовки)
Факультет – Економіки і управління
Кафедра – Економічної теорії та економічної безпеки

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни	Кількість годин							Форма семестрового контролю		
				Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС	Курсовий проект	Курсова робота	Залік	Іспит
			Кредити ЄКТС	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
Д	3	5	4	51	17		34		69			+	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми та стандарту вищої освіти зі спеціальності «Комп'ютерна інженерія»

Програма складена Любохинець к.е.н., доцент Л. С. Любохинець
Підпис Вчений ступінь, звання Ініціали, прізвище

Схвалена на засіданні кафедри Економічної теорії та економічної безпеки
 Протокол від 30.08.2022 р. № 1

Зав. кафедри Любохинець Л. С. Любохинець
Підпис Ініціали, прізвище

Робоча програма розглянута та схвалена Вченою радою факультету інформаційних технологій
 Голова Вченої ради О.С. Савенко
Підпис Ініціали, прізвище

1 ВСТУП

Забезпечення демократичних перетворень в Україні, удосконалення системи державного управління, наближення його до реальних потреб громадян, запровадження європейських принципів урядування, підвищення якості управлінських послуг, що надаються органами влади, вимагає наявності розвинутого громадянського суспільства, основою якого є відповідні інститути (громадські організації, політичні партії, професійні спілки тощо). Необхідною умовою для існування громадянського суспільства є створення ефективних та результативних механізмів взаємодії з органами влади, які б не лише декларували можливість участі громадськості у виробленні та реалізації державної та місцевої політики, а також забезпечували б урахування громадської думки та відповідність діяльності органів влади очікуванням громадськості.

Дисципліна «Громадянське суспільство, економіка та управління» передбачає вивчення процесу становлення та еволюції громадянського суспільства в Україні, визначення ролі держави у формуванні демократичного суспільства, забезпечення сталого розвитку, управління інноваційним розвитком, становлення та розвитку ринкової економіки. Дисципліна має міждисциплінарний характер, є складовою обов'язкової частини дисциплін загальної підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 123 «Комп'ютерна інженерія» за освітньо-професійною програмою Комп'ютерна інженерія та програмування

Пререквізити: вихідна

Кореквізити: культурологія, культура мовлення, етика та естетика; філософія

Відповідно до Стандарту вищої освіти із спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» та освітньо-професійної програми «Комп'ютерна інженерія та програмування» дисципліна має забезпечити:

- **загальні та спеціальні (фахові) компетентності:** здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; навички міжособистісної взаємодії; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій; здатність розробляти та управляти проектами, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; здатність розробляти бізнес-рішення та оцінювати нові технологічні пропозиції;

- **програмні результати навчання:** знати та розуміти вплив технічних рішень в суспільному, економічному, соціальному і екологічному контексті; мати знання основ економіки та управління проектами; вміти поєднувати теорію і практику, а також приймати рішення та виробляти стратегію діяльності для вирішення завдань спеціальності з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних та виробничих інтересів.

Мета дисципліни. Формування особистості фахівця, здатного вирішувати типові та складні завдання механізму функціонування громадянського (демократичного) суспільства та його інститутів, визначення місця і ролі публічної влади (правової держави) у процесі становлення громадянського суспільства, ознайомлення з основами та принципами взаємовідносин громадянського суспільства та держави за умов сталого розвитку та можливостями управляти проектами, а також використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань.

Предмет дисципліни. Механізм функціонування громадянського суспільства та його інститутів в умовах трансформаційних змін економічної системи, становлення та розвитку демократичної держави.

Завдання дисципліни. Надати базові знання про сутність, особливості, проблеми та тенденції розвитку громадянського (демократичного) суспільства у світі та в Україні; набуття вмінь аналізувати та оцінювати сучасну політичну практику та місце органів місцевого самоврядування, громадських організацій у соціально-політичних процесах, бути здатними розробляти та управляти проектами, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, має: **усвідомлювати** цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства; **реалізувати** свої права і обов'язки як члена демократичного суспільства; **характеризувати** ефективність партнерських відносин органів державної влади, місцевого самоврядування і громадських організацій; **визначати** базові цінності інститутів громадянського суспільства та роль організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку країни; **оцінювати** результативність та ефективність сталого розвитку громадянського суспільства в умовах соціально-економічних змін; **знати та розуміти** вплив технічних рішень в суспільному, економічному, соціальному і екологічному контексті; мати знання основ економіки та управління проектами; **вміти поєднувати** теорію і практику, а також приймати рішення та виробляти стратегію діяльності для вирішення завдань спеціальності з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних та виробничих інтересів.

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО, ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ

Тип дисципліни	Обов'язкова
Освітній рівень	Перший (бакалаврський)
Мова викладання	Українська
Семестр	П'ятий
Кількість встановлених кредитів ЄКТС	4,0
Форми навчання, для яких викладається дисципліна	Денна

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, має: *усвідомлювати* цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства; *реалізувати* свої права і обов'язки як члена демократичного суспільства; *характеризувати* ефективність партнерських відносин органів державної влади, місцевого самоврядування і громадських організацій; *визначати* базові цінності інститутів громадянського суспільства та роль організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку країни; *оцінювати* результативність та ефективність сталого розвитку громадянського суспільства в умовах соціально-економічних змін; *знати та розуміти* вплив технічних рішень в суспільному, економічному, соціальному і екологічному контексті; мати знання основ економіки та управління проектами; *вміти поєднувати* теорію і практику, а також приймати рішення та виробляти стратегію діяльності для вирішення завдань спеціальності з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних та виробничих інтересів.

Зміст навчальної дисципліни. Еволюція громадянського суспільства та етапи його формування. Моделі громадянського суспільства. Громадянське суспільство і демократія. Теорії суспільного вибору. Демократія, економічна свобода та економічний порядок. Ринковий механізм функціонування економіки. Підприємство і підприємництво в ринковій економіці. Бізнес-план: формування та стратегія використання. Державність та державне регулювання економікою. Соціалізація громадянського суспільства. Інтелектуальна активність громадянського суспільства. Управління інноваційним розвитком та прийняття управлінських рішень. Соціальна відповідальність суб'єктів громадянського суспільства як чинник сталого розвитку. Проблеми функціонування громадянського суспільства у світлі глобальних проблем сучасності.

Прекревізити: вихідна

Кореквізити: кібернетичне право; культурологія, культура мовлення, етика та естетика; філософія

Запланована навчальна діяльність: лекцій – 17 год., практичні заняття – 34 год., самостійна робота – 69 год., разом – 120 год.

Методи навчання: лекції (з використанням методів комп'ютерного моделювання, наочних методів (слайдів), пояснення, бесіди); практичні заняття (з використанням практикумів, ситуаційних та ігрових вправ, дискусій), самостійна робота (індивідуальне завдання).

Форми оцінювання результатів навчання: усне опитування, презентація результатів виконання індивідуального завдання, письмове опитування (тестування).

Форма семестрового контролю: залік

Навчальні ресурси:

1. Громадянська освіта : посібник / О.В. Літвінов, Н.М. Літвінова, за заг. ред. О.В. Літвінова. – Д. : ТАМАРИСК, 2017. – 100 с.
2. Рибалка В.В. Соціально-педагогічне і психологічне забезпечення розвитку дієвого громадянського суспільства і особистості громадянина: посібник. / В.В. Рибалка. – К.:ТАЛКОМ, 2018. – 226 с.
3. Абетка політична. Громадянське суспільство і політика : навчальний посібник. За наук. ред. док. наук держ. упр. О. В. Радченка, вид. 11-е, доп. і перероб. – Київ : 2016. – 48с.
4. Ткачук А., Ткачук О. Що таке демократія? Знати, розуміти, застосовувати. Посібник для молоді і не тільки / А. Ткачук, О. Ткачук. – К.: ТОВ “Видавництво “Юстон”, 2020. – 96 с.
5. Модульне середовище для навчання MOODLE. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.
6. Модуль для дистанційного навчання. Доступ до ресурсу: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_list.aspx?bk=T.

Викладач: кандидат економічних наук, доцент Любохинець Л.С., кандидат економічних наук, доцент Танасієнко Н.П., кандидат економічних наук, доцент Бушовська Л.Б.

3 СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин, відведених на		
	Лекції	Практичні заняття	СРС
1. Еволюція громадянського суспільства та етапи його формування. Моделі громадянського суспільства.	2	2	6
2. Громадянське суспільство і демократія.		2	5
3. Теорії суспільного вибору.	2	4	6
4. Демократія, політична свобода та економічний порядок.	2	4	6
5. Ринковий механізм функціонування економіки	2	2	5
6. Підприємство і підприємництво в ринковій економіці. Бізнес-план: формування та стратегія використання		4	6
7. Державність та державне регулювання економікою	2	2	5
8. Соціалізація громадянського суспільства.	2	2	6
9. Інтелектуальна активність громадянського суспільства.	2	4	6
10. Управління інноваційним розвитком та прийняття управлінських рішень		4	6
11. Соціальна відповідальність суб'єктів громадянського суспільства як чинник сталого розвитку.	2	2	6
12. Проблеми функціонування громадянського суспільства у світлі глобальних проблем сучасності.	2	2	6
Разом години за семестр	16/18*	34	69

* По чисельнику – 16 год., по знаменнику – 18 год. (розрахунок здійснюється відповідно до розкладу занять)

4 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
4.1 Зміст лекційного матеріалу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	К-ть год.
1.	<p>Еволюція громадянського суспільства та етапи його формування. Теорії громадянського суспільства. Поняття громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Інститути громадянського суспільства. Роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства.</p> <p>Античні ідеї про громадянськість та свободу. Цінності громадянського суспільства в працях середньовічних мислителів. Епоха Відродження та концепції громадянського суспільства. Громадянське суспільство у політичних ідеологіях: лібералізм, соціал-демократія. Громадянське суспільство та комунікативні теорії. Місце громадянського суспільства у ідеологіях переходу до демократії.</p> <p>Функціональні моделі громадянського суспільства. Національні особливості громадянських суспільств. Особливості громадянських суспільств у США і в Європі. Вплив процесів трансформації на форму громадянських суспільств. «Наздоганяюча модель» розвитку і виникнення громадянського суспільства. Громадянське суспільство як умова свободи й демократії. Особливості становлення громадянського суспільства в Україні Літ.: [1, 3, 4, 5, 9, 10, 13, 14, 18,19, 21, 23, 25]</p> <p>Громадянське суспільство і демократія. Виникнення і зміст демократії. Цінності демократії. Демократичні інститути. Конституція та її призначення. Законодавча, виконавча та судова влада в демократичних країнах. Громадські організації: правовий статус, діяльність та вплив на демократію. Моделі демократії</p> <p>Поняття прав людини. Сучасні дискусії щодо прав людини. Права та свободи. Права та відповідальність громадянина. Права людини та представницькі інститути демократії. Типологія прав людини. Методи й механізми захисту прав людини. Інститут Уповноваженого з захисту прав людини. Літ.: [3, 4, 5, 9, 10, 12-16, 18, 21, 23, 25]</p>	2
2.	<p>Теорії суспільного вибору Основи теорії суспільного вибору. Методологія дослідження Дж.Б'юкенена. Теорія суспільного вибору Дж. Бреннана, Д. Мюллера, У. Нісканена, М. Олсона, Г. Таллока, Р. Толлісона</p> <p>Суспільний вибір в умовах прямої демократії. Правило одностайності. Правило більшості. Модель медіанного виборця. Теореми Мея, Рея-Тейлора</p> <p>Суспільний вибір в умовах представницької демократії. Принципи виборчого права. Етапи виборчого процесу. Система пропорційного представництва. Феномен раціонального ігнорування. Концепція політичного ділового циклу. Парадокс вибору</p> <p>Політична конкуренція та формування коаліційних урядів. Політична рента. Теорія пошуку ренти. Стратегічне голосування. Модель мінімально виграної коаліції. Модель мінімально пов'язаних коаліцій. Маніпулювання. Літ.: [1-5, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 20]</p>	2
3.	<p>Демократія, політична свобода та економічний порядок. Демократія та політичні організації. Економічна демократія. Демократичні та деспотичні форми правління. Політичні системи. Моделі політичних партій. Роль політичних партій в розвитку демократії.</p> <p>Політичні та правлячі сили. Політична влада. Концепції політичної влади. Соціальна влада. Легітимність політичної влади. Принципи розподілу влади.</p> <p>Правовий статус політичних партій в Україні. Діяльність та вплив політичних партій на демократію.</p> <p>Групи спеціальних інтересів. Типи груп інтересів. Лобізм та його види.</p> <p>Бюрократія як наукова категорія: суть, ознаки та атрибути бюрократії. Принципи бюрократії. Види та типи бюрократії.</p> <p>Економіка бюрократичних структур та адміністративний ресурс. Способи використання адміністративного ресурсу. Методи боротьби з адміністративним ресурсом. Бюрократичне благо. Модель Нісканена. Літ.: [1-5, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 20]</p>	2
4	<p>Ринковий механізм функціонування економіки Суть та функції ринку: відтворювальна, регулююча, стимулююча, сануюча, інформаційна, посередницька, соціальна, інтегруюча та контролююча.</p> <p>Сучасний ринок, його сутність, види і структура. Ринки предметів споживання і послуг, засобів виробництва, науково-технічних розробок та інформації. Ринок інтелектуальної власності. Фінансово-кредитний та валютний ринки. Ринок праці (робочої сили) та розподіл трудових ресурсів. Ринок капіталу та його складові. Ринок нерухомості та його особливості. Проблеми формування ринків праці, землі та капіталів в Україні.</p> <p>Поняття та основні риси інфраструктури ринку. Організаційно-технічна інфраструктура ринку. Товарна біржа. Фінансово-кредитна інфраструктура ринку. Науково-дослідницька інфраструктура ринку. Інтернет-торгівля у сфері ринкової інфраструктури. Фондова і валютна біржі. Цінні папери</p>	2

	<p>та їх види. Курс акцій. Роль ринкової інфраструктури в регулюванні економічних процесів.</p> <p>Механізм саморегулювання ринку. Закон попиту і пропозиції. Попит і пропозиція як елементи ринку. Взаємодія попиту і пропозиції з ціною. Ринкова рівновага. Ринкова ціна: механізм формування і функції.</p> <p>Ринкова конкуренція та антимонопольне регулювання. Економічний закон конкуренції. Функції та форми конкуренції. Досконала або вільна і недосконала конкуренція</p> <p>Літ.: [2, 5, 6, 7, 19, 21, 25]</p>	
	<p>Підприємство і підприємництво в ринковій економіці. Бізнес-план: формування та стратегія використання</p> <p>Підприємства (фірми) – первинна ланка економіки. Цілі та функції підприємства. Організаційні та правові форми підприємства та їх класифікація. Господарські товариства. Малі підприємства та венчурний бізнес. Ризиковість та проблеми банкрутства підприємств.</p> <p>Сутність підприємництва і умови його існування. Поняття підприємця і підприємництва. Суб'єкти та об'єкти підприємництва. Види та функції підприємництва. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці. Теорії та моделі підприємництва.</p> <p>Сутність та економічне значення витрат виробництва. Теорії витрат виробництва. Види витрат виробництва та особливості їх динаміки.</p> <p>Собівартість продукції, її види та структура. Шляхи зниження собівартості продукції.</p> <p>Прибуток (дохід) на капітал і фактори, що його визначають. Норма і маса прибутку. Теорії прибутку і чинники, що на нього впливають. Середній прибуток та середня норма прибутку.</p> <p>Бізнес-план: суть, структура, особливості формування та стратегія використання</p> <p>Літ.: [2, 5, 6, 7, 19, 21, 25]</p>	
5	<p>Державність та державне регулювання економікою.</p> <p>Теорії державного регулювання та наукові концепції функціонування державного сектора.</p> <p>«Провали» ринку, «провали» держави та масштаби державного сектору економіки.</p> <p>Державне регулювання як основна функція державного управління економікою. Цілі державного регулювання економіки. Форми та методи державного регулювання економіки.</p> <p>Поняття і роль правової держави. Діалектика співвідношення громадянського суспільства і держави..</p> <p>Літ.: [1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 13-18, 19, 21, 25, 26]</p>	2
6.	<p>Соціалізація громадянського суспільства.</p> <p>Соціалізація громадянського суспільства. Соціальна структура суспільства. Ринок праці: суть, функції, структура та інфраструктура.</p> <p>Соціальна політика та її складові. Моделі соціальної політики. Критерії держави добробуту.</p> <p>Соціальне партнерство у вирішенні суспільних проблем. Гармонізація інтересів соціальних партнерів. Моделі соціального партнерства.</p> <p>Нерівність та бідність: значення та способи оцінки. Коефіцієнт Джині. Крива Лоренца. Абсолютна та відносна бідність. Децильний коефіцієнт.</p> <p>Перерозподіл та справедливість. Функції суспільного добробуту: утилітаристська функція, егалітарна функція, роулсіанська функція, функція суспільного добробуту Ф. Ніцше, лібертаріанська функція.</p> <p>Літ.: [2, 3, 7, 9, 10, 14-18, 21, 25, 26]</p>	2
7.	<p>Інтелектуальна активність у громадянському суспільстві. Інтелектуальна власність та методи її оцінки</p> <p>Інтелектуальний капітал у національному та міжнародному вимірах. Функції інтелектуального капіталу. Складові інтелектуального капіталу. Індекс людського розвитку та методика його визначення.</p> <p>Поняття та функції громадської думки. Громадська думка як соціальний інститут. Інституціоналізація громадської думки. Критерії взаємодії влади і громадської думки.</p> <p>Сутність та види інтелектуальної власності. Становлення та розвиток ринку об'єктів інтелектуальної власності. Методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності. Інститути захисту інтелектуальної власності.</p> <p>Розвиток електронної демократії в Україні. Вплив цифровізації на формування цифрових компетентностей суб'єктів громадянського суспільства. Штучний інтелект.</p> <p>Літ.[2-8, 9, 11, 14, 17, 21, 25, 26]</p>	2
	<p>Управління інноваційним розвитком та прийняття управлінських рішень</p> <p>Теоретичні основи управління інноваційним розвитком.</p> <p>Теоретичні засади та формування моделі управління знаннями. Організаційні форми, технології та методи управління знаннями Моделі управління знаннями. Особливості управління знаннями на рівні підприємства. Системи та стратегії управління знаннями. Стратегії управління інтелектуальним капіталом.</p> <p>Суть та види інноваційної діяльності. Організаційні форми інноваційної діяльності.</p> <p>Управління інноваційним розвитком організації. Оцінювання ефективності інноваційної діяльності організації</p> <p>Поняття невизначеності В.Гейзенберга. Теорія ризику Дж. Неймана та О.Моргенштерна.</p> <p>Прийняття управлінських рішень</p> <p>Літ.: [2, 3, 6, 7, 8, 11, 22, 26]</p>	
8..	<p>Соціальна відповідальність суб'єктів громадянського суспільства як чинник</p>	2

	<p>сталого розвитку.</p> <p>Соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку. Інститути соціальної відповідальності. Види соціальної відповідальності. Теорія зацікавлених сторін.</p> <p>Розвиток соціальної відповідальності інститутів громадянського суспільства. Види соціальної відповідальності інститутів громадянського суспільства.</p> <p>Соціальна відповідальність держави.</p> <p>Становлення, розвиток та моделі корпоративної соціальної відповідальності. Базові моделі соціальної відповідальності суб'єктів підприємництва. Моделі корпоративної соціальної відповідальності та їх аналіз.</p> <p>Екологічна компонента соціальної відповідальності. Екологічна відповідальність бізнесу.</p> <p>Літ.: [3, 7, 21, 23-26]</p>	
9.	<p>Проблеми функціонування громадянського суспільства у світлі глобальних проблем сучасності</p> <p>Поняття інтеграції та глобалізації. Вплив глобалізаційних процесів на економіку, культуру, довкілля, людину. Глобальні проблеми людства. Глобальне громадянське суспільство: суть, складові та особливості становлення. Світова практика створення Національних фондів з підтримки інституційного розвитку громадянського суспільства та розвитку соціального партнерства.</p> <p>Витоки та процес європейської інтеграції. Проблеми розвитку громадянського суспільства за умов поглиблення євроінтеграційних процесів. Міграційні процеси. Види та форми сучасної міграції.</p> <p>Поняття міжнародних відносин. Особливості міжнародного права. Міжнародне гуманітарне право. Урядові і неурядові міжнародні організації. НАТО.</p> <p>Літ.: [2, 4, 6, 7, 10, 13, 14, 18,19, 21, 23, 26]</p>	2
Разом		16/18*

* По чисельнику – 16 год., по знаменнику – 18 год. (розрахунок здійснюється відповідно до розкладу занять)

4.2 Зміст практичних занять

№ з/п	Тема та зміст практичного заняття	К-ть год.
1.	<p>Еволюція громадянського суспільства та етапи його формування. Моделі громадянського суспільства.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. 2. Інститути громадянського суспільства. 3. Історичні етапи формування та розвитку громадянського суспільства 4. Громадянське суспільство та комунікативні теорії. 5. Функціональні моделі громадянського суспільства. 6. Національні особливості громадянських суспільств. Особливості громадянських суспільств у США і в Європі. 7. «Наздоганяюча модель» розвитку і виникнення громадянського суспільства. 8. Особливості становлення громадянського суспільства в Україні <p>Літ.: [1, 3, 4, 5, 9, 10, 13, 14, 18,19, 21, 23, 25]</p>	2
2	<p>Громадянське суспільство і демократія.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення і зміст демократії. Цінності демократії. 2. Демократичні інститути. Конституція та її призначення. 3. Законодавча, виконавча та судова влада в демократичних країнах. 4. Громадські організації: правовий статус, діяльність та вплив на демократію. 5. Моделі демократії 6. Поняття прав людини. Сучасні дискусії щодо прав людини. 7. Права та свободи. Права та відповідальність громадянина. 8. Права людини та представницькі інститути демократії. Типологія прав людини. 9. Методи й механізми захисту прав людини. Інститут Уповноваженого з захисту прав людини. <p>Літ.: [3, 4, 5, 9, 10, 12-16, 18, 21, 23, 25]</p>	2
3	<p>Теорії суспільного вибору</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи теорії суспільного вибору. 2. Аналіз теорії суспільного вибору Дж. Бреннана, Д. Мюллера, У. Нісканена, М. Олсона, Г. Таллока, Р. Толлісона 3. Суспільний вибір в умовах прямої демократії. 4. Правило одностайності. Правило більшості. 5. Модель медіанного виборця. Теореми Мея, Рея-Тейлора <p>Літ.: [1-5, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 20]</p>	2
4	<p>Теорії суспільного вибору</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільний вибір в умовах представницької демократії. 2. Принципи виборчого права. Етапи виборчого процесу. Система пропорційного представництва. 	2

	<p>3. Феномен раціонального ігнорування. Концепція політичного ділового циклу. Парадокс вибору</p> <p>4. Політична конкуренція та формування коаліційних урядів. Політична рента. Теорія пошуку ренти.</p> <p>5. Стратегічне голосування. Модель мінімально вигравної коаліції. Модель мінімально пов'язаних коаліцій. Маніпулювання.</p> <p>Літ.: [1-5, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 20]</p>	
5	<p>Демократія, політична свобода та економічний порядок.</p> <p>1. Демократія та політичні організації. Економічна демократія. Демократичні та деспотичні форми правління.</p> <p>2. Політичні системи. Моделі політичних партій</p> <p>3. Політичні та правлячі сили.</p> <p>4. Політична влада. Соціальна влада.</p> <p>5. Легітимність політичної влади. Принципи розподілу влади.</p> <p>6. Правовий статус політичних партій в Україні. Діяльність та вплив політичних партій на демократію.</p> <p>Літ.: [1-5, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 20]</p>	2
6	<p>Демократія, політична свобода та економічний порядок.</p> <p>1. Групи спеціальних інтересів та їх типи.</p> <p>2. Лобізм та його види</p> <p>3. Бюрократія як наукова категорія: суть, ознаки та атрибути бюрократії.</p> <p>4. Принципи бюрократії. Види та типи бюрократії.</p> <p>5. Економіка бюрократичних структур та адміністративний ресурс. Способи використання адміністративного ресурсу.</p> <p>6. Методи боротьби з адміністративним ресурсом. Бюрократичне благо. Модель Нісканена.</p> <p>Літ.: [1-5, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 18, 20]</p>	2
7	<p>Ринковий механізм функціонування економіки</p> <p>1. Суть та функції ринку.</p> <p>2. Види і структура ринку. Проблеми формування ринків праці, землі та капіталів в Україні.</p> <p>3. Поняття та основні риси інфраструктури ринку.</p> <p>4. Товарні, фондова і валютна біржі. Цінні папери та їх види. Курс акцій.</p> <p>5. Механізм саморегулювання ринку. Закон попиту і пропозиції. Попит і пропозиція як елементи ринку. Ринкова рівновага. Ринкова ціна: механізм формування і функції.</p> <p>6. Ринкова конкуренція та антимонопольне регулювання. Економічний закон конкуренції. Функції та форми конкуренції. Досконала і недосконала конкуренція</p> <p>Літ.: [2, 5, 6, 7, 19, 21, 25]</p>	2
8	<p>Підприємство і підприємництво в ринковій економіці. Бізнес-план: формування та стратегія використання</p> <p>1. Суть, цілі та функції підприємства. Організаційні та правові форми підприємства та їх класифікація.</p> <p>2. Ризиковість та проблеми банкрутства підприємств.</p> <p>3. Сутність підприємництва і умови його існування. Види та функції підприємництва.</p> <p>4. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці. Теорії та моделі підприємництва.</p> <p>5. Сутність та економічне значення витрат виробництва. Теорії витрат виробництва. Види витрат виробництва та особливості їх динаміки.</p> <p>6. Собівартість продукції, її види та структура. Шляхи зниження собівартості продукції.</p> <p>Літ.: [2, 5, 6, 7, 19, 21, 25]</p>	2
9	<p>Підприємство і підприємництво в ринковій економіці</p> <p>1. Прибуток (дохід) на капітал і фактори, що його визначають. Норма і маса прибутку. Теорії прибутку і чинники, що на нього впливають. Середній прибуток та середня норма прибутку.</p> <p>2. Бізнес-план: суть, структура (маркетинг-план; виробничий план; організаційний план; фінансовий план; оцінка ризиків)</p> <p>3. Особливості формування та стратегія використання бізнес-плану</p> <p>Літ.: [2, 5, 6, 7, 19, 21, 25]</p>	2
10	<p>Державність та державне регулювання економікою.</p> <p>1. Теорії державного регулювання та наукові концепції функціонування державного сектора.</p> <p>2. «Провали» ринку, «провали» держави та масштаби державного сектору економіки.</p> <p>3. Державне регулювання як основна функція державного управління економікою. Цілі державного регулювання економіки.</p> <p>4. Форми та методи державного регулювання економіки.</p> <p>5. Поняття і роль правової держави. Діалектика співвідношення громадянського суспільства і держави.</p> <p>Літ.: [1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 13-18, 19, 21, 25, 26]</p>	2
11	<p>Соціалізація громадянського суспільства.</p> <p>1. Соціалізація громадянського суспільства.</p> <p>2. Соціальна політика та її моделі.</p> <p>3. Соціальна структура суспільства. Соціальна згуртованість, солідарність і відповідальність.</p>	2

	<p>4. Соціальні цінності. Гендерна, етнічна, конфесійна різноманітність. Рівність.</p> <p>5. Соціальне партнерство у вирішенні суспільних проблем.</p> <p>6. Нерівність та бідність: значення та способи оцінки.</p> <p>7. Перерозподіл та справедливість. Функції суспільного добробуту.</p> <p>Літ.: [2, 3, 7, 9, 10, 14-18, 21, 25, 26]</p>	
12.	<p>Інтелектуальна активність у громадянському суспільстві.</p> <p>1. Інтелектуальний капітал у національному та міжнародному вимірах.</p> <p>2. Складові інтелектуального капіталу. Індекс людського розвитку та методика його визначення.</p> <p>3. Поняття та функції громадської думки. Громадська думка як соціальний інститут. Інституціоналізація громадської думки.</p> <p>4. Критерії взаємодії влади і громадської думки.</p> <p>Літ.: [2-8, 9, 11, 14, 17, 21, 25, 26]</p>	2
13	<p>Інтелектуальна активність у громадянському суспільстві.</p> <p>1. Сутність та види інтелектуальної власності. Становлення та розвиток ринку об'єктів інтелектуальної власності.</p> <p>2. Методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності.</p> <p>3. Інститути захисту інтелектуальної власності.</p> <p>4. Розвиток електронної демократії в Україні.</p> <p>5. Вплив цифровізації на формування цифрових компетентностей суб'єктів громадянського суспільства. Штучний інтелект.</p> <p>Літ.: [2-8, 9, 11, 14, 17, 21, 25, 26]</p>	2
14	<p>Управління інноваційним розвитком та прийняття управлінських рішень</p> <p>1. Теоретичні основи управління інноваційним розвитком.</p> <p>2. Теоретичні засади та формування моделі управління знаннями.</p> <p>3. Організаційні форми, технології та методи управління знаннями</p> <p>4. Моделі управління знаннями. Особливості управління знаннями на рівні підприємства.</p> <p>5. Системи та стратегії управління знаннями. Стратегії управління інтелектуальним капіталом.</p> <p>Літ.: [2, 3, 6, 7, 8, 11, 22, 26]</p>	2
15	<p>Управління інноваційним розвитком та прийняття управлінських рішень</p> <p>1 Суть та види інноваційної діяльності. Організаційні форми інноваційної діяльності.</p> <p>2 Управління інноваційним розвитком організації.</p> <p>3 Оцінювання ефективності інноваційної діяльності організації</p> <p>4 Поняття невизначеності В.Гейзенберга. Теорія ризику Дж. Неймана та О.Моргенштерна.</p> <p>5 Прийняття управлінських рішень</p> <p>Літ.: [2, 3, 6, 7, 8, 11, 22, 26]</p>	2
16	<p>Соціальна відповідальність суб'єктів громадянського суспільства як чинник сталого розвитку.</p> <p>1. Соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку.</p> <p>2. Розвиток соціальної відповідальності інститутів громадянського суспільства.</p> <p>3. Соціальна відповідальність держави.</p> <p>4. Становлення, розвиток та моделі корпоративної соціальної відповідальності.</p> <p>5. Екологічна компонента соціальної відповідальності</p> <p>Літ.: [3, 7, 21, 23-26]</p>	2
17	<p>Проблеми функціонування громадянського суспільства у світлі глобальних проблем сучасності</p> <p>1. Поняття інтеграції та глобалізації. Глобальні проблеми людства.</p> <p>2. Глобальне громадянське суспільство: суть, складові та особливості становлення.</p> <p>3. Світова практика створення Національних фондів з підтримки інституційного розвитку громадянського суспільства та розвитку соціального партнерства.</p> <p>4. Витоки та процес європейської інтеграції. Проблеми розвитку громадянського суспільства за умов поглиблення євроінтеграційних процесів.</p> <p>5. Міграційні процеси. Види та форми сучасної міграції.</p> <p>6. Поняття міжнародних відносин. Особливості міжнародного права. Міжнародне гуманітарне право.</p> <p>7. Урядові і неурядові міжнародні організації. НАТО.</p> <p>Літ.: [2, 4, 6, 7, 10, 13, 14, 18, 19, 21, 23, 26]</p>	2
Разом		34

4.3. Зміст самостійної (індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до виконання практичних робіт, тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуальних домашніх завдань тощо.

Обсяг самостійної роботи з дисципліни “Громадянське суспільство, економіка та управління” становить 69 годин. Вона включає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- самостійного опрацювання окремих тем та питань;
- опрацювання навчальної літератури при підготовці до практичного заняття та ігрових інтерактивів;
- виконання індивідуального домашнього завдання;
- підготовка до поточного тестового контролю;
- підготовка до проведення контрольних заходів (написання контрольної роботи, залік тощо).

Зміст самостійної роботи студентів *денної* форми навчання

Номер тижня	Номер теми	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Еволюція громадянського суспільства та етапи його формування. Моделі громадянського суспільства.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Отримання завдання для виконання індивідуального домашнього завдання	4
2	Тема 2. Громадянське суспільство і демократія.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Опрацювання матеріалу щодо розуміння принципів демократії «Прогулянка галереєю».	4
3	Тема 3. Теорії суспільного вибору.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Підбір матеріалів, опрацювання літературних джерел для виконання індивідуального домашнього завдання.	4
4	Тема 3. Теорії суспільного вибору.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Тестовий контроль Т.1-3	4
5	Тема 4. Демократія, політична свобода та економічний порядок.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання ІДЗ	4
6	Тема 4. Демократія, політична свобода та економічний порядок.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання ІДЗ	4
7	Тема 5. Ринковий механізм функціонування економіки	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного тестового контролю. Виконання ІДЗ	4
8	Тема 6. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці. Бізнес-план: формування та стратегія використання	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання ІДЗ	4
9	Тема 6. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці. Бізнес-план: формування та стратегія використання	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Підготовка матеріалу для розроблення бізнес-плану. Модульна контрольна робота т.3-6	4
10	Тема 7. Державність та державне регулювання економікою. Громадянське суспільство і правова держава	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання ІДЗ. Тестовий контроль Т.4-7	4
11	Тема 8. Соціалізація громадянського суспільства.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання ІДЗ	4
12	Тема 9. Інтелектуальна активність громадянського суспільства.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Виконання ІДЗ	4
13	Тема 9. Інтелектуальна активність громадянського суспільства.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного тестового контролю.	4

14	Тема 10. Управління інтелектуальним розвитком та прийняття управлінських рішень	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю.	4
15	Тема 10. Управління інтелектуальним розвитком та прийняття управлінських рішень	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Здача індивідуального домашнього завдання	4
16	Тема 11. Соціальна відповідальність суб'єктів громадянського суспільства як чинник сталого розвитку.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Модульна контрольна робота т.7-11	4
17	Тема 12. Проблеми функціонування громадянського суспільства у світлі глобальних проблем сучасності.	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка до усного опитування та поточного контролю. Тестовий контроль Т.8-12	5
Разом			69

4.4 Тематика індивідуального завдання для самостійної роботи студентів.

Структура індивідуального домашнього завдання.

1. Теоретичні питання (3).
2. Проблемне питання.

Теоретичні питання для домашнього завдання.

1. Громадянське суспільство: поняття, структура, функції та моделі.
2. Розвиток поглядів учених на проблему розуміння громадянського суспільства: від Давніх часів до сучасності.
3. Проблема співвідношення громадянського суспільства і держави у політико-правових ученнях.
4. Природа влади як соціальної категорії.
5. Легітимність влади: специфіка розуміння категорії.
6. Політична свобода як ключовий принцип громадянського суспільства: специфіка розуміння категорії.
7. Ідея політичної свободи у політико-правових ученнях філософів західноєвропейських держави (від Античності до епохи Просвітництва).
8. Витоки політичної свободи (інтелектуальний, філософський, релігійний, історичний та інші аспекти).
9. Гарантії політичної свободи громадянського суспільства.
10. Трансформації демократії як ключовий фактор небезпеки політичної свободи у громадянському суспільстві.
11. Інформаційна свобода у системі політичних свобод громадянського суспільства: поняття та структура.
12. Інтелектуальна свобода як важлива складова громадянського суспільства та її гарантії.
13. Пліуралізм як принцип громадянського суспільства.
14. Громадянське суспільство і правова держава у діалектичному взаємозв'язку.
15. Реалізація концепції громадянського суспільства у сучасних державах Західної Європи.
16. Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні та шляхи їх розв'язання.
17. Основоположні принципи права як правовий фундамент громадянського суспільства та їх реалізація в Україні.
18. Принципи соціальної держави та їх втілення у громадянському суспільстві.
19. Розуміння громадянської культури як необхідної складової громадянського суспільства.
20. Демократія як політична форма організації громадянського суспільства.
21. Принципи демократії та специфіка їх реалізації у сучасному українському суспільстві.
22. Соціальна система в структурі громадянського суспільства: загальна характеристика.
23. Економічна система в структурі громадянського суспільства: загальна характеристика та основні перспективи розвитку в Україні.
24. Основні закономірності та перспективи розвитку економічної системи громадянського суспільства в Україні.
25. Вплив держави на формування економічної системи громадянського суспільства: протиріччя основних підходів.
26. Соціальна захищеність людини та ринок: проблема їх співвідношення як важливих складових громадянського суспільства.
27. Політична система в структурі громадянського суспільства: загальна характеристика
28. Групи спеціальних інтересів та лобізм
29. Основні закономірності та перспективи розвитку громадського самоврядування в Україні.

30. Громадські об'єднання (об'єднання громадян) та їх значення в механізмі здійснення державної влади у демократичній правовій державі.
31. Еволюція правового статусу громадянських організацій.
32. Політичні партії в структурі громадянського суспільства.
33. Багатопартійність як передумова формування громадянського суспільства і правової держави.
34. Функції політичних партій: поняття, види та особливість їх реалізації в громадянському суспільстві України.
35. Політичний вибір особистості в громадянському суспільстві: розуміння категорії.
36. Самоврядування як властивість громадянського суспільства: розуміння категорії.
37. Управління та самоврядування: проблема їх співвідношення у демократичній державі.
38. Специфіка реалізації самоврядування народу в Україні.
39. Територіальна громада як важлива ланка громадянського суспільства, її правовий статус.
40. Реалізація принципів правової держави в сучасному громадянському суспільстві України.
41. Проблеми розвитку громадянського суспільства у світі глобальних проблем людства.
42. Держава та її вплив на розвиток громадянського суспільства.
43. Проблема вибору форми державного устрою та її вплив на розвиток громадянського суспільства в Україні.
44. Міждержавні інтеграційні процеси та їх вплив на розвиток громадянського суспільства в Україні
45. Політична влада та її легітимність. Види політичної влади.
46. Бюрократія як наукова категорія: суть, ознаки та атрибути бюрократії. Теорія бюрократії М.Вебера.
47. Сучасні підходи до оцінювання бюрократії.
48. Економіка бюрократичних структур та адміністративний ресурс. Політизація вищого чиновництва.
49. Політична культура як системо утворюючий фактор. Структура та функції політичної системи.
50. Основні типи адміністративного апарату та комунікації. Види форм та методів адміністративної діяльності.
51. Міжнародний досвід застосування моделей децентралізованого управління.
52. Рівні державного управління: вітчизняний та зарубіжний досвід. Сучасні підходи до модернізації управління (регіоналізація, децентралізація).
53. Забезпечення ефективності державного управління та місцевого самоврядування.
54. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти публічного адміністрування.
55. Особливості соціальної структури українського суспільства. Соціальна рівність і соціальна справедливість.
56. Моделі соціальної політики європейських країн. Можливі загрози для соціального розвитку в сучасному суспільстві.
57. Парадигми суспільних змін: революції, реформи, переходи.
58. Поняття і типи політичних режимів. Поняття стійкої (консолідованої) демократії.
59. Різновиди виборчих систем. Їх позитивні та негативні прояви в умовах перехідного суспільства (на прикладі України).
60. Основи теорії суспільного вибору.
61. Суспільний вибір в умовах прямої демократії
62. Суспільний вибір в умовах представницької демократії
63. Політична конкуренція та формування коаліційних урядів.
64. Поняття та функції громадської думки. Інституціалізація громадської думки
65. Політична культура як системо утворюючий фактор розвитку громадянського суспільства.
66. Електронне урядування як основа сучасної діджиталізації суспільного розвитку
67. Вплив цифровізації на формування цифрових компетентностей суб'єктів громадянського суспільства
68. Фактори оптимізації діяльності суспільних інститутів.
69. Громадянська компетентність: суть, компоненти та виміри.
70. Громадянська культура та її розвиток.
71. Особливості становлення громадянського суспільства в США та Європі.
72. Перерозподіл та справедливість. Функції суспільного добробуту.
73. Соціалізація громадянського суспільства
74. Соціальна політика та її вплив на розвиток громадянського суспільства
75. Глобалізація та її вплив на громадянське суспільство

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ.

1. Розкрийте особливості впливу політичних процесів на добробут членів суспільства. Яку роль у цьому відіграє голосування громадянина на виборах?
2. Чи можна вважати поведінку виборця, який приймає участь у загальнонаціональному голосуванні, раціональною? Відповідь аргументуйте.
3. Яким чином діє правило простої більшості під час колективного прийняття рішень? Що обмежує його функціональні здатності?
4. На яких принципах ґрунтується така форма правління, як пряма демократія? Чому виникає необхідність заміни її представницькою? Які ризики при цьому утворюються?
5. Розкрийте механізм дії теореми медіанного виборця? Яке значення вона має для пояснення способу прийняття рішень в умовах представницької демократії?
6. Охарактеризуйте альтернативні до простої більшості правила голосування? В чому їх переваги та недоліки? За яких умов їх доцільно використовувати?
7. Чому як в розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються, держава ставить собі за мету протидіяти бідності? В чому будуть відмінності в боротьбі з цим явищем у згаданих групах країн?

8. Який зв'язок існує між нерівністю в розподілі доходів та бідністю? За допомогою яких показників він оцінюється?
9. Які поточні завдання може ставити перед собою суспільний сектор з метою протидії бідності?
10. Яким чином можна оцінити економічні втрати від перерозподільчої діяльності держави? Чи можна визначити їх певні допустимі межі в суспільстві?
11. В чому проявляється дестимулюючий ефект перерозподільчої діяльності держави? До яких наслідків може призвести надмірне втручання держави на соціальну нерівність?
12. Яку роль відіграє категорія справедливості при розробці державної перерозподільчої політики? Чи достатньою мірою вона враховується у сучасній практиці державного управління?
13. В чому полягають переваги та недоліки окремих підходів до побудови функцій суспільного добробуту? Яким чином застосування тих чи інших функцій в державній політиці може вплинути на результати розшарування добробуту в суспільстві?
14. Яким чином визначається вартість порозуміння між більшістю та меншістю в суспільстві? За яких умов виникатиме явище «диктату більшості»?
15. Чи можна розглядати логролінг як негативну рису представницької демократії?
16. Яким чином інтерпретується поведінка бюрократичного апарату країни в моделі Нісканена? Яку мету переслідує бюро?
17. Чому лобізм вважається негативним явищем? Яким чином визначаються втрати суспільства від лобізму?
18. Охарактеризуйте напрямки, за якими змінюються завдання і функції громадянського суспільства в глобалізованому світі. Чи однаковими будуть вони в розвинутих країнах та країнах, що розвиваються?
19. Що таке глобальне громадянське суспільство? Яких змін зазнають його властивості за умов глобалізації?
20. Поясніть відмінність властивостей бюрократичних благ від характеристик приватних та суспільних товарів й послуг.
21. Як громадська думка може впливати на рішення владних структур? Який стан, на Вашу думку, інституціалізації громадської думки в сучасній Україні?
22. Які Ви знаєте основні ознаки держави, що відрізняють її від інших політичних утворень (партій, рухів)? Що собою являють зовнішні функції держави?
23. Що є об'єктами становлення особистості у процесі реалізації її політичної культури?
24. Що таке громадянська компетентність? Які існують виміри громадянської компетентності?
25. Поясніть наслідки та політичні впливи глобалізації. Охарактеризуйте основні суперечності глобалізації.

5 ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій. Зокрема, лекції проводяться в основному словесними методами та з використанням комп'ютерних інформаційних технологій, майстер-класів, практикумів, практичні заняття з використанням ігрових та інформаційних технологій і мають за мету – набуття студентами практичних навичок з аналізу процесів становлення та розвитку громадянського (демократичного) суспільства та його інститутів в країні та світі, вивчення можливостей реалізувати свої права і обов'язки як члена вільного демократичного суспільства, набуття вмінь аналізувати результати функціонування національної економіки та оцінювати ефективність соціально-економічної політики держави та умов сталого розвитку.

6 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування на практичних заняттях;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу з теми;
- виконання та презентація індивідуального домашнього завдання тощо.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу, який проводиться методом тестування з усього матеріалу дисципліни. Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контроль, вважається невстигаючим.

7 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування; засвоєння теоретичного матеріалу з тем перевіряється тестовим контролем; якість виконання, набуття теоретичних знань і практичних навичок перевіряється шляхом захисту індивідуального завдання згідно з робочою програмою дисципліни і робочим навчальним планом.

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів; знання теоретичного матеріалу з теми; вміння студента обґрунтувати практичні рішення; своєчасний захист індивідуального домашнього завдання.

Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний відпрацювати в аудиторії кафедри у встановлений

викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням. Виконання індивідуального завдання завершується його презентацією у терміни, встановлені графіком самостійної роботи.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає, логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними інструментами. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента будується на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота			Самостійна, індивідуальна робота	Форма семестрового контролю
Усний виступ на практичному занятті (мінімальна кількість оцінок - 5)	Тестовий контроль	Контрольна робота	Індивідуальне завдання	залік
0,5	0,1	0,2	0,2	За рейтингом

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 25. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестові завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

Талон відповідей (приклад)

тестування із _____
Назва дисципліни

на тему _____

Студента гр. _____
Прізвище та ініціали

Номер завдання	Відповідь	Номер завдання	Відповідь	Номер завдання	Відповідь	Номер завдання	Відповідь	Номер завдання	Відповідь
1		6		11		16		21	
2		7		12		17		22	
3		8		13		18		23	
4		9		14		19		24	
5		10		15		20		25	

На тестування відводиться 30 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення усіх оцінок до електронного журналу. Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться в межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна шкала балів	Інституційна оцінка	Критерії оцінювання	
A	4,75-5,00	“5”	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків.
B	4,25-4,74	“4”		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75-4,24	“4”		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25-3,74	“3”		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00-3,24	“3”		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00-2,99	“2”	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00-1,99	“2”		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни.

8 ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Генезис поняття «Громадянське суспільство»
2. Сутність та функції громадянського суспільства
3. Структура громадянського суспільства.
4. Функціональні моделі громадянського суспільства.
5. Особливості громадянських суспільств у США і в Європі.
6. «Наздоганяюча модель» розвитку громадянського суспільства.
7. Особливості становлення громадянського суспільства в Україні
8. Взаємозв'язок громадянського суспільства та правової держави.
9. Правова держава як основа формування громадянського суспільства
10. Соціальна держава та громадянське суспільство
11. Взаємодія громадянського суспільства і держави
12. Виникнення і зміст демократії. Цінності демократії.
13. Демократичні принципи, процедури та умови функціонування громадянського суспільства
14. Моделі демократії.
15. Поняття прав людини. Сучасні дискусії щодо прав людини.
16. Права та свободи. Права та відповідальність громадянина.
17. Права людини та представницькі інститути демократії. Типологія прав людини.
18. Методи й механізми захисту прав людини. Інститут Уповноваженого з захисту прав людини.
19. Громадські організації: правовий статус, діяльність та вплив на демократію.
20. Громадянське суспільство як основа демократії.
21. Демократія та політичні організації. Економічна демократія. Демократичні та деспотичні форми правління.
22. Політичні системи. Моделі політичних партій
23. Політичні та правлячі сили.
24. Політична влада. Соціальна влада. Легітимність політичної влади. Принципи розподілу влади.
25. Групи спеціальних інтересів та їх типи.
26. Лобізм та його види.
27. Бюрократія як наукова категорія: суть, ознаки та атрибути бюрократії.
28. Принципи бюрократії. Види та типи бюрократії.
29. Економіка бюрократичних структур та адміністративний ресурс
30. Методи боротьби з адміністративним ресурсом. Бюрократичне благо. Модель Нісканена
31. Основи теорії суспільного вибору.

32. Аналіз теорії суспільного вибору Дж.Бреннана, Д.Мюллера, У.Нісканена, М.Олсона, Г.Таллока, Р.Толлісона
33. Суспільний вибір в умовах прямої демократії.
34. Правило одностайності. Правило більшості.
35. Модель медіанного виборця. Теореми Мея, Рея-Тейлора
36. Суспільний вибір в умовах представницької демократії
37. Принципи виборчого права. Етапи виборчого процесу. Система пропорційного представництва.
38. Феномен раціонального ігнорування. Концепція політичного ділового циклу. Парадокс вибору
39. Політична конкуренція та формування коаліційних урядів.
40. Стратегічне голосування. Модель мінімально виграшної коаліції. Модель мінімально пов'язаних коаліцій.

Маніпулювання

41. Суть та функції ринку.
42. Види і структура ринку.
43. Поняття та основні риси інфраструктури ринку.
44. Товарні, фондова і валютна біржі. Цінні папери та їх види. Курс акцій.
45. Механізм саморегулювання ринку. Закон попиту і пропозиції. Попит і пропозиція як елементи ринку.

Ринкова рівновага. Ринкова ціна: механізм формування і функції.

46. Ринкова конкуренція та антимонопольне регулювання. Економічний закон конкуренції. Функції та форми конкуренції. Досконала і недосконала конкуренція

47. Суть, цілі та функції підприємства. Організаційні та правові форми підприємства та їх класифікація.

48. Ризиковість та проблеми банкрутства підприємств.

49. Сутність підприємництва і умови його існування. Види та функції підприємництва.

50. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці. Теорії та моделі підприємництва.

51. Сутність та економічне значення витрат виробництва. Теорії витрат виробництва. Види витрат виробництва та особливості їх динаміки.

52. Собівартість продукції, її види та структура. Шляхи зниження собівартості продукції.

53. Прибуток (дохід) на капітал і фактори, що його визначають. Норма і маса прибутку. Теорії прибутку і чинники, що на нього впливають. Середній прибуток та середня норма прибутку

54. Теорії державного регулювання та наукові концепції функціонування державного сектора.

55. «Провали» ринку, «провали» держави та масштаби державного сектору економіки.

56. Державне регулювання як основна функція державного управління економікою. Цілі державного регулювання економіки.

57. Форми та методи державного регулювання економіки.

58. Соціалізація громадянського суспільства

59. Соціальна політика та її моделі

60. Соціальне партнерство у вирішенні суспільних проблем

61. Нерівність та бідність: значення та способи оцінки

62. Перерозподіл та справедливість.

63. Функції суспільного добробуту.

64. Інтелектуальний капітал у національному та міжнародному вимірах

65. Індекс людського розвитку та методика його визначення.

66. Поняття та функції громадської думки. Інституціалізація громадської думки

67. Критерії взаємодії влади і громадської думки.

68. Сутність та види інтелектуальної власності. Становлення та розвиток ринку об'єктів інтелектуальної власності.

69. Методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності.

70. Інститути захисту інтелектуальної власності.

71. Розвиток електронної демократії в Україні.

72. Вплив цифровізації на формування цифрових компетентностей суб'єктів громадянського суспільства

73. Теоретичні основи управління інноваційним розвитком.

74. Формування моделі управління знаннями.

75. Організаційні форми, технології та методи управління знаннями

76. Моделі управління знаннями. Особливості управління знаннями на рівні підприємства.

77. Системи та стратегії управління знаннями. Стратегії управління інтелектуальним капіталом.

78. Суть та види інноваційної діяльності. Організаційні форми інноваційної діяльності.

79. Управління інноваційним розвитком організації.

80. Оцінювання ефективності інноваційної діяльності організації

81. Соціальна відповідальність та чинники її становлення

82. Сталий розвиток як спосіб збереження довкілля

83. Соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку

84. Розвиток соціальної відповідальності інститутів громадянського суспільства

85. Соціальна відповідальність держави

86. Становлення, розвиток та моделі корпоративної соціальної відповідальності

87. Екологічна компонента соціальної відповідальності

88. Поняття інтеграції та глобалізації. Вплив глобалізаційних процесів на економіку, культуру, довкілля, людину. Глобальні проблеми людства.

89. Поняття невизначеності В.Гейзенберга. Теорія ризику Дж. Неймана та О.Моргенштерна.

90. Прийняття управлінських рішень

91. Глобальне громадянське суспільство: суть, складові та особливості становлення

92. Світова практика створення Національних фондів з підтримки інституційного розвитку громадянського суспільства та розвитку соціального партнерства
93. Проблеми розвитку громадянського суспільства за умов поглиблення євроінтеграційних процесів
94. Міграційні процеси. Види та форми сучасної міграції
95. Поняття міжнародних відносин.
96. Особливості міжнародного права. Міжнародне гуманітарне право.
97. Урядові і неурядові міжнародні організації. НАТО.

9 МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний процес з дисципліни «Громадянське суспільство, економіка та управління» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою. Зокрема, викладачами кафедри підготовлені і видані:

1. Любохинець Л.С. Історія політичних та економічних вчень : навч.посіб. / Л.С. Любохинець, В.М. Шавкун, Л.М. Бабич – К. : «Центр учбової літератури», 2017. – 294с.
2. Громадянське суспільство: Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни / Л.С. Любохинець, А.В. Мейш – Хмельницький: ХНУ, 2020 – 31с.
3. Громадянське суспільство, економіка та управління: Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни / Л.С. Любохинець, Н.П. Танасієнко, Л.Б. Бушовська, О.В. Поплавська – Хмельницький: ХНУ, 2022 – 50с.

10 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Абетка політична. Громадянське суспільство і політика : навчальний посібник. За наук. ред. док. наук держ. упр. О. В. Радченка, вид. 11-е, доп. і перероб. – Київ : 2016. – 48с.
2. Бодров В.Г. Державне регулювання економіки та економічна політика: навч.посіб. / В.Г. Бодров, О.М. сафронова, Н.І. Балдич. – К.: Академвидав. 2010. – 520с.
3. Громадянська освіта : посібник / О.В. Літвінов, Н.М. Літвінова, за заг. ред. О.В. Літвінова. – Д. : ТАМАРИСК, 2017. – 100 с.
4. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2013. – 536 с.
5. Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства. Методичні рекомендації / А.О. Красносізька, М.В. Лациба, А.В. Волошина, В.О. Купрій, Н.М. Чермошенцева, О.Л. Вашук. - К.: Агентство «Україна», 2013. – 180 с.
6. Економічна теорія : підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 608 с.
7. Єфремов Д.П. Економіка суспільного сектору: навч.посіб. / Д.П. Єфремов, Н.В. Фелірко. – К.: КНЕУ, 2014. – 351с.
8. Мікульонюк І. О. Інтелектуальна власність: навч. посіб. / І.О. Мікульонюк. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К.: НТУУ «КПІ», 2012. – 238 с.
9. Микитюк П.П.. Інноваційний менеджмент: Підручник / П.П. Микитюк, М.М. Шкільняк, Ю.І. Микитюк. – Тернопіль: Екон.думка ТНЕУ, 2019. – 518с.
10. Рибалка В.В. Соціально-педагогічне і психологічне забезпечення розвитку дієвого громадянського суспільства і особистості громадянина: посібник. / В.В. Рибалка. – К.:ТАЛКОМ, 2018. – 226 с.
11. Розвиток громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів / В. М. Яблонський, О.М. Балакірева, Т.В. Бельська [та ін.]; за ред. О.А. Корнієвського. – К.: НІСД, 2016. – 72 с
12. Ткачук А., Ткачук О. Що таке демократія? Знати, розуміти, застосовувати. Посібник для молоді і не тільки . – К.: ТОВ “Видавництво “Юстон”, 2020. – 96 с.

Додаткова література

13. Бутко М.П., Бутко І.М., Машенко В.П, Мурашко М.І Теорія прийняття рішень. – К.: ЦУЛ, 2018. – 360с
14. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства : навч. посіб. / за ред. Ю. П. Сурміна, А. М. Михненко ; авт. кол.: Сурмін Ю.П., Михненко А.М., Крушельницька Т.П. та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 388 с.
15. Громадянське суспільство: історія та сучасність / за ред. Т. В. Розової. – Одеса : Юрид. л-ра, 2010. – 342с.
16. Громадянське суспільство: проблеми і напрями інституційного розвитку: навч. посіб. / за заг. ред. Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2008. – 55 с.
17. Держава і громадянське суспільство в Україні: пошук концепції співпраці [Текст]: аналітична доповідь / За ред. О.М. Майбороди. — К. : ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН Укр., 2013. — 376 с.
18. Держава, влада та громадянське суспільство у документах політичних партій України (кінець 1980-х - перша половина 2011 рр.) [Текст] / Упорядн.: Т.А. Бевз, Д.В. Веденєєв, П.П. Гай-Нижник та ін.; Керівник проекту М.С. Кармазіна. - К.: Ін-т політичних і етнонаціональних дослідж. ім. І.Ф. Кураса, 2011. - 808 с
19. Длугопольський О. В. Теорія економіки державного сектора: Навчальний посібник. – К.: «ВД «Професіонал», 2007. – 592 с.
20. Кравчук В.М. Громадські організації і держава: взаємовідносини в умовах формування громадянського суспільства в Україні: монографія. – Тернопіль, 2011
21. Любохинець Л.С. Історія політичних та економічних вчень : навч.посіб. / Л.С. Любохинець, В.М. Шавкун, Л.М. Бабич – К. : «Центр учбової літератури», 2017. – 294с.

23. Основи демократії: підручник / за ред. А.Ф.Колодій. – Львів. Астролябія, 2009. - 832с.
24. Петруня Ю.Є., Говоруха В.Б., Літовченко Б.В. Прийняття управлінських рішень. Навч. Посіб. / за ред. Ю.Є. Петруні. – К.:Центр учбової літератури, 2019. – 216с.
25. Пріоритети розвитку громадянського суспільства України / М. Лациба, О.Вінніков, Л. Сідельнік, Д. Український.; Український незалежний центр політичних досліджень. – К., 2008. – 188с.
26. Соціальна відповідальність: навчальний посібник. / За заг.ред. А.М. Колота. – К.:КНЕУ, 2015. – 519с.
27. Соціальне партнерство і державна політика: від теорії до практики демократизації державного управління : монографія /В. М. Мартиненко (кер. авт. кол.), О. М. Крутій, А. В. Стойка та ін. – Х. : Магістр, 2009. – 251 с.
28. Стадник В.В., Йохна М.А. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. – К.: Академвидав,2006. – 464с.
29. Сталий розвиток суспільства: навчальний посібник / А. Садовенко, Л.Масловська, В. Середа, Т. Тимошка. 2_ге вид. – К., 2011. – 392с.

11 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Модульне середовище для навчання MOODLE. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.
2. Модуль для дистанційного навчання. Доступ до ресурсу: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_list.aspx?bk=T.
3. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/page_lib.php
4. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.